

Úvod do uměnovědných studií

Co je populární kultura?

Literatura v češtině

- Primární texty:

- Bachtin, Michail Michajlovič: *François Rabelais a lidová kultura středověku a renesance*. Praha 1975, 2007.
- Eco, Umberto: *Skeptikové a těšitelé*. Praha 1995.
- Volek, Jaroslav: Heslo „Populární kultura“. (http://www.fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/popularni_kultura.htm)

Základní pojmy

- lidová kultura (folk culture)
- populární kultura (popular culture)
- masová kultura
- vysoká kultura

Lidová kultura

- ideální typ folklóru – kultura jednotlivých lokálních komunit v tradiční společnosti
 - výrazně lokální charakter
 - vazba na každodenní život
 - není mediálně zprostředkována – orální tradice
 - nejsou striktně odděleny role umělce a publika
 - není masová

Bachtinova teorie lidové smíchové či karnevalové kultury

- Michail Michajlovič Bachtin (1895-1975) – ruský literární historik.
- Téma – „lid smějící se na náměstí“.
- 3 formy karnevalové kultury:
 - obřadní a mimetické formy (slavnosti karnevalového typu)
 - slovesná smíchová díla včetně parodií
 - různé formy a žánry familiární pouliční mluvy (nadávky, dušování, zapřísahání, lidové kletby atd.)

Základní rysy karnevalu

- silný prvek hry
- nezná dělení mezi účinkující a diváky (karnevalu se nepřihlíží, karneval se prožívá) – protiklad k divadlu – reálná forma samého života.
- svátečnost – karneval jako dočasné osvobození od panující pravdy a stávajícího řádu, dočasné zrušení všech hierarchických vztahů, privilegií, norem a zákazů – logika „naruby“, převrácení hierarchie

Transformace lidové kultury v procesu modernizace

- urbanizace
- prolínání a vzájemné ovlivňování s vysokou kulturou
- postupné zprostředkování médií
- zmasovění

Vyšší a nižší kultura

- V čem je rozdíl?
 - Forma
 - Žánr
 - Obsah
- Hodnocení
- Charakteristiky (Eco)

Hlaví školy

- Frankfurtská škola
- Politická ekonomie
 - Hegemonie, ideologie
- Strukturalismus a sémiologie

Populární kultura v žánru kulturálních studií

- Teorie populární kultury je jiným pohledem na principiálně stejný okruh fenoménů, jako je teorie masové kultury:
 - teorie masové kultury zpravidla vidí masy jako pasivní příjemce sdělení produkovaných kulturním průmyslem,
 - teorie populární kultury zdůrazňuje aktivní, kreativní roli společenských „aktérů“, kteří produkují kulturní významy masově distribuovaných textů.

Ideologické předpoklady pojmu populární kultura v kulturních studiích

- „Populární kultura je vytvářena podrobenými lidmi v jejich vlastním zájmu ze zdrojů, které také kontradiktorně slouží ekonomickým zájmům těch, kteří vládou. Populární kultura je vytvářena zevnitř a zespodu, nikoliv vnucována zvenku či shora, jak se domnívali teoretikové masové kultury.“ (John Fiske: *Reading the Popular*, London 1989, s. 2)
- Pojem populární kultura je v kulturních studiích obvykle vázán na marxistická či výrazně levicová politická a ideologická východiska. Bývá líčena jako „kultura resistance“.

Pojem subkultura

- označuje specifickou kulturu skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s majoritní či dominantní kulturou či společností
- antropologický pojem kultura je východiskem – vztahuje se k celku způsobu života
- v pohledu kulturních studií často subverzivní rysy, opozice
- sféra tvorby autentických významů a hodnot, jež jsou pak korumpovány masovou kulturou
- Post sub-cultural studies (Weinzierl – Muggleton 2003)

Úvod do uměnovědných studií

Co je postmoderní kultura?

Modena - Lineární pojetí dějin

- prosazuje se v období moderny
- pokrok – centrální pojem, blízký pojmu evoluce v biologii
- V oblasti umění zaujmají klíčovou roli polární opozice pojmů:
 - centrum – periferie
 - avantgarda a kýč

Postmoderna

- Odmítnutí myšlenek osvícenství
- (Ne)poznatelnost pravdy
- Role jazyka (logocentrismus)
- Otázka společné lidské přirozenosti
- (Ne)schopnost seberelfexe kulturních kořenů
- Relativita vědy a chybějící absolutno

Postmoderna a umění

- Hodnota uměleckého díla – podmíněné preference
- Nerozlišitelnost umění a popkultury (esence)
- Styl a obsah
- Reference, odkazování, koláž
- Interpretace – nehledá pravdu

Diskuse o postmoderně

- Lesslie Fiedler: „Cross the Border – Close the Gap“ 1969 - literatura
- Charles Jencks – architektura 1975
- Jean-François Lyotard – 1979 filozofie „La Condition postmoderne“
- Jürgen Habermas – kritika z pozice frankfurtské školy
- Wolfgang Iser